

Matkalla kohti Metsämaailmaa

2020-2021

“Jos meillä olisi paikka, jossa voisi organisoidusti tutustua suomalaiseseen metsäluontoon, metsänhoitoon, ja kaiken sen merkitykseen maapallon hyvinvoinnille, millainen se voisi olla?”

"Eteläpohjalainen Luonto ja Metsämaailma, tai lyhyemmin "Metsämaailma -aloite" on nyt julkaistun raportin myötä siirtynyt uuteen ja jännittävään vaiheeseen. Hanke on hienosti tunnistanut Metsämaailmalle avaintoiminnat ja avannut Alavuden, Soinin ja Ähtärin metsiin liittyvät vahvuudet niin koulutuksen, matkailun kuin kestävän metsätalouden ja ympäristöntuntemuksen kehittämisen näkökulmasta.

Aloitteella on vahva paikallinen tuki. Ei kuitenkaan kannata pysähtyä tähän, vaan hakea myös ne vetovoimatekijät, jotka nostavat syntyvän Metsämaailman kansalliseksi hankkeeksi. Jatkon taustoituksissa ja neuvotteluissa tuodaan esiin vaikkapa Tuomarniemen historiallinen merkitys kansallisen metsäosaamisen keskuksena. Tässä yhteydessä muistamme esimerkiksi Kullervo Kuusela ja "varoituskuusikko", Tuomarniemen Arboretumia ja metsäopetuksen käytössä olevaa ainutlaatuista eri-ikäisten ja -tyyppisten metsien kirjoa.

Raportti on tunnistanut jatkotyön avainkohdat. Niitä ovat mm. vahvan osaamisen tarve toiminnan käynnistämiseksi ja sen ylläpitämiseksi; verkostojen rakentaminen ja erilaisen ulkoisen asiantuntemuksen ja alalla toimivien organisaatioiden kutsuminen työhön mukaan, sekä asiakastuntemuksen hyödyntäminen.

Metsämaailman seuraavat askeleet on syytä valmistella huolella ja ottaa avainjärjestöt, yritykset, aluehallinto, ministeriöt ja säätöt mukaan valmisteluun. Hankkeen onnistuminen edellyttää vahvojen alueellisten kumppanuuksien rakentamista paikallisten ja alueellisten palvelutoimintojen, majoituksen ja elämysten järjestämisessä. Liiketoimintasuunnitelma on avainasemassa, kun hankkeelle haetaan vahvat hartiat ja kumppanit jatkossa."

Jukka Salo 4.11.2021

Metsämaailma-aloitteen esittäjä, professori, biodiversiteetin, ympäristötieteen ja eläinpuistotoiminnan (EAZA) asiantuntija

Miksi metsät ja luonto?

Miksi luontomatkat ja ympäristökasvatus?

SUOMEN VIHREÄ KULTA

Suomi on Euroopan metsäisin, ja yksi maailman metsäisimmistä maista. Jopa 75 % Suomen maapinta-alasta on metsää.

Suomessa on yli 600 000 metsänomistajaa. Metsät tulevat lähelle: noin 14 % kansalaisista omistaa metsää. Metsäalasta 60 % on yksityisten omistuksessa.

1920-luvun alussa metsäsektorin osuus viennistä oli lähes 95 %. Nykyään osuus on noin 20 %. Metsäsektori työllisti vuonna 2019 n. 66 000 henkilöä.

METSIEN TUOTTAMAT EKOSYSTEEMIPALVELUT YLLÄPITÄVÄT ELÄMÄÄ MAAPALLOLLA.

Kaikki tämä liittyy metsiin:

- ravinteiden ja veden kierto
- pohjaveden muodostuminen
- hiilen sidonta ja varastointi
- maaperän eroosion ehkäisyminen
- lajien elinympäristö

PUUNTUOTANTO on viime vuosikymmeninä ollut Suomen metsien pääasiallinen käyttötarkoitus.

Puuntuotannon rinnalle on tullut uusia metsiin liittyviä tarpeita ja tavoitteita:

- luonnon monimuotoisuus
- keräilytuotteet
- virkistyskäyttö
- luontomatkat.

MATKAILUALALLE ENNUSTETAAN MERKITTÄVÄÄ KASVUA.

Suomen matkailun vetovoimatekijät perustuvat luontoon ja suomalaisen elämäntavan ja kulttuurin kokemukseen.

Päiväretkeily on suosituin matkailijoiden harrastama luontoretkeilyn muoto. Metsissä kulkevat ulkoilureitit ovat myös paikallisten asukkaiden suosiossa.

Luontomatkat työllisti arviolta 33 800 henkilötyövuotta vuonna 2018.

LÄHTEINÄ KÄYTETTY MM.:

Luonnonvarakeskus, Tilastokeskus, Suomen Metsäyhdistys ry:n materiaalit, Verkkoletti Forest.fi

Suomen Matkailustrategia, OutdoorsFinland 2012-2014 -tutkimus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Matkalla Kohti Metsämaailmaa 2020-2021 (3.. painos)

Hankenro: 124761

Julkaisija: Ähtärin Zoo Resort Oy, 2021

Tekstit: Tiina Tarkkonen, Esa Vuorenmaa, Sari Kuni

Ulkoasu ja taitto: Jukka Salmi

Kannen kuvat: Jukka Salmi

Painosmäärä: 300

Painotalo: Keski-Suomen Painotuote Oy

Hankkeen rahoitus

Hankkeen kustannusarvio oli 70 000 €, josta julkisen rahoituksen osuus on 80 % ja yksityisen rahoituksen osuus 20 %.

Yksityisestä rahoituksesta osa on toteutunut talkootyön muodossa. Yksityiseen rahoitusosueen on osallistunut myös Metsämiesten Säätiö.

Julkinen rahoitus:

Hankkeelle myönnettiin Leader-rahaa Kuudetaan ry:ltä seuraavasti:

- EU 23 520 €
- valtio 21 280 €
- kuntaraha 11 200 €

Mikä luonto- ja metsämaailma?

Jos meillä olisi paikka, joka tarjoaisi oppimista ja ikimuistoisia kokemuksia suomalaisessa metsässä, millainen se voisi olla?

Tulevaisuuden eteläpohjalainen luonto- ja metsämaailma voisi olla...

OPPIMIS- JA ELÄMYSKONAINISUUS, jossa voisi ohjatusti tutustua suomalaiseen metsänhoitoon, metsäluontoon, kasveihin, eläimiin, ja kaiken sen merkitykseen maapallon hyvinvoinnille.

"Kuinka monta puulajia, metsätyyppiä, tai metsän puista tehtyä tuotetta itse tunnet? Tiedätkö, kenelle ja miksi ne ovat tärkeitä? Millä tavoin metsä linkittyy meidän kaikkien arkielämään?"

ULKOILU- JA LUONTOKOHTEIDEN VERKOSTO, jossa kulkemalla voi rentoutua ja virkistyä, kokea oma-kohtaisesti ja ikimuistoisesti metsäluonnon hyvää tekevät vaikutukset terveydelle ja hyvinvoinnille.

PAIKKA, JOSSA VOI HAVAINNOIDA, KATSOA JA KOKEA ERILAISIA METSÄKOHTEITA, ja saada niihin liittyvää tietoa monipuolisesti.

Huolimatta siitä, että metsiin liittyvä tieto voi olla erilaista ja ristiriitaistakin, eri lähteistä ja näkökulmista saatuna, luonto- ja metsämaailmassa havainnoijassa heräisi uteliaisuus luontoa ja metsää kohtaan – heräisi halu tietää lisää, ja kiinnostus jäädä pohtimaan ja oivaltamaan metsä- ja luontoasioita.

METSÄISTEN HAVAINNOKOHTEIDEN KOKONAISUUS:

suojelualueesta monikäyttö- ja talousmetsiin.

On metsien suojelualueita, joista ei saa taittaa oksakaan. Toisaalta suurin osa metsämaisemastamme on talousmetsää, joista on tarkoitus korjata puuta. Kohteissa voisi myös havainnoida, miten talousmetsissä otetaan luonnon monimuotoisuus huomioon.

MAHDOLLISUUS HAVAINNOIDA JA HAVAINNOLLISTAA metsästä saatavien tuotteiden elinkaarta ja ympäristövaikutuksia.

"Jussi rakensi talon, mutta missä sitä varten kasvoivat puut, kuka kaatoi puut ja toi ne metsästä, ja kuka veisti ne hirreksi? Mistä tehdään maipaperit, mistä tulee paperi kirjoihin ja toimistoihin?"

MAHDOLLISUUS TUTUSTUA METSÄHISTORIAAN JA METSÄKULTTUURIIN, ja

havainnoida suomalaista metsäsuhdetta eri muodoissaan. Ennen oli savotakämppejä, uittomiehiä ja työhevosiä, mutta mitä kaikkea metsissä voidaan tehdä tulevaisuudessa? Erilaisiin metsäympäristöihin liittyy valtava määrä tietoa, tarinoita ja mahdollisuuksia. Miten tästä kaikesta kerrotaan eri kohderyhmille laadukkaalla ja mieleenpainuvalla tavalla?

PAIKKA, JOSSA PUNAISENA LANKANA ON YMPÄRISTÖKASVATUS.

Yleinen ympäristötietoisuus ja myös huoli ympäristön tilasta ovat lisääntymässä.

Metsiin liittyvät ekosysteemipalvelut ovat yhteydessä moneen ajankohtaiseen, haasteelliseen ympäristökysymykseen.

Eteläpohjalainen Luonto- ja metsämaailma voisi vastata myös tähän kasvavaan tiedon tarpeeseen.

Alkuvaiheet ja eteneminen

Ajatusta luonto- ja metsämaailmas- ta on kehitetty Ähtärissä eri tahojen yhteistyönä, biodiversiteetin ja ympäristötieteen asiantuntijan, professori Jukka Salon, aloitteeseen pohjautuen.

Hanketta on vienyt eteenpäin Ähtärin Zoo Resort Oy, yhdessä asiantuntijakumppaneidensa kanssa. Yhteistyössä ovat ensimmäisessä vaiheessa olleet Ähtärin eläinpuisto, Ähtärin kaupunki, Tuki- ja osaamiskeskus Eskoo, sekä Koulutuskuntayhtymä Sedu. Tukena on ollut asiantuntijaverkosto eri korkeakouluista.

Matkalla kohti Metsämaailmaa on vuosina 2020–2021 toteutettu hanke. Hanke liittyy Euroopan Unionin Manner-Suomen Maaseudun Kehittämishjelmaan 2014–2020, ja se on saanut rahoitusta Leader-toimintaryhmä Kuudestaan ry:n kautta. Hanke on yleishyödyllinen kehittämisshanke toimialueenaan ensisijaisesti **Ähtäri, Alavus ja Soini**.

Leader-toimintaryhmä Kuudestaan ry:n hallitus myönsi Matkalla kohti metsämaailmaa -hankkeelle Leader-rahoitusta huhtikuussa kokouksessaan keväällä 2020.

Kuudestaan ry:n hallitus totesi, että toteutuessaan metsämaailma lisää alueen houkuttelevuutta, hyvinvointia ja työllisyyttä. Kuudestaan ry:n strategiassa hanke kuuluu kohtaan "Kehittyvät elinkeinot ja yrittäjyys".

Manner-Suomen Maaseudun kehittämishjelmassa hanke toteuttaa toimenpidettä 7.4, "Maaseudun palvelut".

Tulevaisuuden metsämaailmas- ta on alettu matkan varrella käyttää nimeä Eteläpohjalainen Luonto- ja Metsämaailma. Tässä raportissa käytetään paikoin vielä nimeä "metsämaailma". Luonto- ja Metsämaailma palvelisi luonnollisesti vapaa-ajan matkailijoita ja perhematkailijoita, mutta hankeaikana on täsmentynyt, että sitä halutaan jatkossa kehittää myös koulutusmatkailijoita varten.

Maaseudun kehittämishankkeiden toimenpide 7.4:

"Hankkeissa suunnitellaan ja kehitetään maaseutuväestölle suunnattuja palveluja. Toimenpiteen tavoitteena on lisätä maaseutualueiden kestävyttä ja elinvoimaisuutta.

Toimenpiteessä toteutetaan hankkeita, joilla parannetaan maaseudulla toimivien palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta (mukaan lukien kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut, yritysten palvelut ja valmiudet tietoyhteiskunnan hyödyntämiseen), lisätään asuinympäristön ekologisuutta ja turvallisuutta sekä kehitetään kylien yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia."

(Lähde: Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma)

Hankealue

Miten metsämaailma-ajatusta voitaisiin liittää osaksi seutukunnan muuta matkailutoimintaa?

Hankealueella Alavus, Ähtäri ja Soini, on eletty ja eletään metsästä. Alussa oli kaskisavu ja pettuleipä, sitten ter- va, uitot ja sahat. Nyt on biotalous ja luontomatkailu.

Alavus on Lakeuden portti – maa- kunnan peltolakeuksilta tultaessa maisema muuttuu Alavuden, Tuurin ja Toysän seudulla metsäiseksi. Met- sätalouden ja puusta tehtävien tuot- teiden parissa seudulla on pitkät perinteet, ja Alavuden rautatiease- ma on puutavaraliikenteelle tärkeä asema nykyisinkin. Ähtärissä on yli sadan vuoden takaa metsäopetuk- sen historiaa, opetus- ja tutkimus- metsineen. Ähtärissä on mahdollista tutustua esimerkiksi puulajipuistoon, varoituskusikkoon sekä metsän eläimiin.

Soinista puolestaan tunnetaan yli 50 kilometrin pituinen, harjumaisemis- sa kulkeva Arpaisten patikointireitti. Hankealueella on myös monikäyttö- metsinä hoidettavia valtion maita.

Retkeilyä on perinteisesti ohjattu hoi- dettujen metsien tuntumaan, joissa

retkeilystä luonnolle aiheutuva häi- riö jäisi mahdollisimman pieneksi, ja herkimät suojelualueet välttyisi- vät kulumiselta tai häiriöiltä. Alueel- ta löytyy myös pieniä suojelualueita: mm. Natura 2000-alueita ja Met- so-ohjelmaan kuuluvia yksityisiä suojelualueita. Metsistä löytyy myös kulttuuriperintökohteita ja muinais- muistoja.

Mikä on metsä?

YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) mukaan met- sänä pidetään vähintään 0,5 hehtaarin kokoista aluetta, jol- la puut kohoavat yli viiden metrin korkeuteen ja latvus- to peittää yli 10 % alueen pinta-alasta (lähde: www.fao.org)

Talkoissa haravoitiin paikallistuntemusta ja näkökulmia

Osa yksityisestä rahoituksesta on toteutunut talkootyön muodossa. Mikä olisi parempi keino saada arvokasta paikallistuntemusta mukaan suunnitteluun, kuin talkoot?

Osallistuminen on ollut talkoohengessä kaikille avointa. Korona-ajan rajoitusten vuoksi avoimia talkootilaisuuksia ei olla pidetty, vaan sen sijaan talkootyö on tässä hankkeessa ollut aktiivisten henkilöiden omatoimista taustatyötä, ajatuksien vaihtoa sähköpostilla, sekä talkootapamisia yhden tai muutaman henkilön kesken kerrallaan, korona-ajan ja metsämaailman henkeen sopien myös ulkona laavutulilla. Talkoisiin on osallistunut yrittäjiä, "kyläläisiä" ja Suomenselän Luonnostävät ry:n väkeä.

Talkoissa muisteltiin, että 1980-luvulla on Ähtärissä ollut Metsätalo, jossa on esitelty metsätaloutta ja metsäluontoa, kuten eri puulajeja, ja metsurin ammattia. Onpa ollut myös sen ajan ilmiö - tietokonepeli, jossa on seikkaillut itse *Tarmo Työnjohtaja*.

Luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen on keinoja, joihin kuuluvat tiettyjen arvokkaiden elinympäristöjen vaaliminen ja metsien suojelualueet. Talousmetsissäkin on mahdollista ottaa luonnon monimuotoisuus huomioon. Miten se tapahtuu parhaimmillaan?

Hankealueen metsiä hyvin tuntevat talkoolaiset kertoivat, että Ähtäristä ja lähiseudulta löytyy havaintokohteiksi monipuolisesti erilaisia metsäympäristöjä, esimerkiksi Sedu Ähtärin puulajireitti ja varoituskuusikko.

Ähtärin Metsätalo kuvattuna 2021.

Puusta tehtävien tuotteiden elinkaarta ja ympäristövaikutuksia voi havainnollistaa talousmetsässä. Ähtärissä kasvaa Suomen tiettävästi kolmanneksi paksuin haapa. Vanhat puut ja vanhat metsät ovat harvinaisuuksia, jotka johdattavat ajatuksemme aikakausien ja sukupolvien yli - retki vanhassa metsässä on mieleenpainuva kokemus.

Esiin talkootilaisuuksissa nousivatkin hyvien luontokokemuksien mahdollistaminen erityisesti lapsille ja nuorille, ja kaikenikäisten ihmisten luontoharrastukseen kannustaminen. Keskeisiä aihepiirejä ovat myös metsien terveys- ja hyvinvointivaikutukset, sekä kansanperinne. Yksi esiin noussut ehdotus on koota "metsämaailmaa" esimerkiksi neljän eri teeman ja esittelevän luontopolun ympärille.

Hilda Jokilehto raivaamassa kantoja Ähtärissä, 1966 (Museovirasto, kansantieteen kuvakokoelma. Pekka Kyytisen kokoelma.)

Serlachiuksen metsän istutuksesta Alavuden Sydänmaalta, 1939 (Museovirasto, historian kuvakokoelma, Kimy-Kustannus Oy:n kokoelma)

Saha ja joessa kelluvia tukkeja, Alavus 1900-1929
(Museovirasto, historian kuvakokoelma, Kustannusosakeyhtiö Otavan kokoelma)

Riistatiheikkö talousmetsässä.

Jättöpuita hakkuuaukolla.

Ähtärin eläinpuiston karhu. Kuva: Timo Ahopelto.

Tulevaisuuden metsämaailma

Mitä, miten, missä ja kuka? Mitä metsäluontoon, metsänhoitoon ja muita metseen liittyviä aihepiirejä tulevaisuuden luonto- ja metsämaailmassa voitaisiin esitellä, ja miten?

FYYSINEN LUONTO- JA METSÄMAAILMA:

Nostetaan yhteistuumiin esiin alueemme metsiä, metsäosaamista, metsähistoriaa ja metsäkulttuuria! Kiinnostavia ja soveltuvia kohteita löytyy eri puolilta Alavus-Ähtäri-Soini -aluetta (ja tarvittaessa laajempaakin aluetta). Löytyykö innostusta verkostoitua, löytyykö maanomistajilta yhteistyöhalua?

Fyysinen luonto- ja metsämaailma tarkoittaisi havaintokohteita maastossa, valmiiksi yleisölle avoimilla kohteilla, maanomistajien kanssa sopien. Mahdollisimman monipuolisesti erilaisia metsäympäristöjä suojelualueista talousmetsiin, metsä-/kotiseutumuseoista nykyaikaiseen puurakentamiseen, tai erilaisia kokonaisuuksia (luonnon monimuotoisuus, hiilen sidonta, vesiensuojelu jne.) havainnollistavia kohteita, tai puusta tehtäviä tuotteita esitteleviä kohteita.

Erinomainen lisä havaintokohteisiin olisi yhteen kokoava tila; rakennus, joka toimisi esittelyikkunana erilaisiin luonto- ja metsämaailma -kohteisiin, ja mahdollisesti luontokoulutoiminnan tukikohtana (vrt. Metsähallituksen luontokeskukset, 80-luvun Metsätalo).

PALVELU- METSÄMAAILMA:

Palvelu-metsämaailma voi tarkoittaa erilaisten, "luonto- ja metsämaailma -henkisten" ohjelma- ja opastuspalveluiden, tai vaikka samanhenkisten ruokailu- tai hyvinvointipalveluiden, tarjoamista kootusti, teemmällä niitä helpommin löydettäviksi, ja palveluiden tuottajien verkostoitumista.

Lisäksi toimintaa yhtenäistäisivät tietyt, ammattimaisuuteen ja vastuullisuuteen liittyvät periaatteet. Ohjenuorana voisivat toimia esimerkiksi Metsähallituksen laatimat kestävän matkailun periaatteet.

Tällä hetkellä (2021) luonto- ja metsäaiheisia ohjelmapalveluita on alueellamme tarjolla melko vähän. Hankkeella on haluttu edistää ohjelmapalvelutarjonnan saatavuutta, ja sen eteen on laadittu joitakin käytännön työvälineitä. Näitä työvälineitä saa vapaasti hyödyntää oman toiminnan suunnittelussa (ks. sivu 18).

VIRTUAALINEN LUONTO- JA METSÄMAAILMA

kokoaisi tiedot verkossa yhteen, ja hyödyntäisi uusimpia mahdollisuuksia: XR-toteutuksia. Virtuaalisen metsämaailman mahdollisuuksista kootusti sivulla 28.

"Kokonaisuus on erittäin laaja, mutta perustavoite olisi luoda Suomeen paikka, jossa vierailija voisi tutustua puoleettomasti kaikkien osapuolten tietoon ja erilaisiin näkökulmiin metsien ja luonnon tilasta ja hoitamisesta. Paikka, jossa tulisi tutuksi niin talousmetsät kuin suojellut metsät, kasvit, kuin eläimetkin. Mitään näkökulmaa ei tuoda esiin ainoana oikeana, vaan meillä olisi Suomessa alue, jossa voi kävijä itse tutustua erilaisiin metsäympäristöihin, katsoa ja kokea."

- Risto Sivonen

Toiminnan kehittäminen

Kenenkäs projekti tämä on? Ja miten se etenisi?

Hankkeen aikana on koottu suunta- viivoja Luonto- ja metsämaailmalle soveltuvasta taustaorganisaatiosta ja toiminnan suunnitelmallisesta kehittämisestä. Suunnitelman on kirjoittanut **Esa Vuorenmaa**.

Luonto- ja metsämaailman hallinnoivalla organisaatiolla tulee olla:

- vahva osaaminen toiminnan käynnistämiseksi ja sen ylläpitämiseksi
- vahva verkosto ja osaamista eri asiantuntijuuksien käytöstä (strateginen ja pedagoginen ryhmä)
- sisällöllistä ymmärrystä toiminnan kehittämiseksi (matkailu, luonto ja koulutus)
- asiakastuntemusta ja mielellään oma asiakasverkosto
- rahoitus- ja liiketoimintaosaamista
- riittävä henkilöstöresurssi vaikkapa hankkeen avulla hajautettuna

Ammattimainen toiminnan edistäminen vaatii useiden eri osa-alueiden suunnitelmallista kehittämistä rintamana. Kehitettävät osa-alueet voidaan jakaa

a) päälinjoihin, joiden alle rakentuu tarkemmin määriteltyjä yksityiskohdaisempia

b) kehittämislinjoja

Näitä kehittämislinjoja voidaan rakentaa esimerkiksi pienempien, erillistenkin hankerahoitusten avulla. Nämä linjat määritellään niin, että jokainen niistä tukee omalta osaltaan vision saavuttamista.

Luonto- ja metsämaailman koordinaatiota varten ehdotetaan kuitenkin oman, ison, esimerkiksi kaksivuotisen kehittämishankkeen aloittamista, jonka kustannusarvio on suuruusluokaltaan vähintään 150 000 €. Koordinaation kautta rakennettaisiin "tuote" ja brändi (vrt. www.opinlakeus.fi), johon myös kumppaneiden toimintaa kannattaa yhteistyön näkökulmasta kehittää.

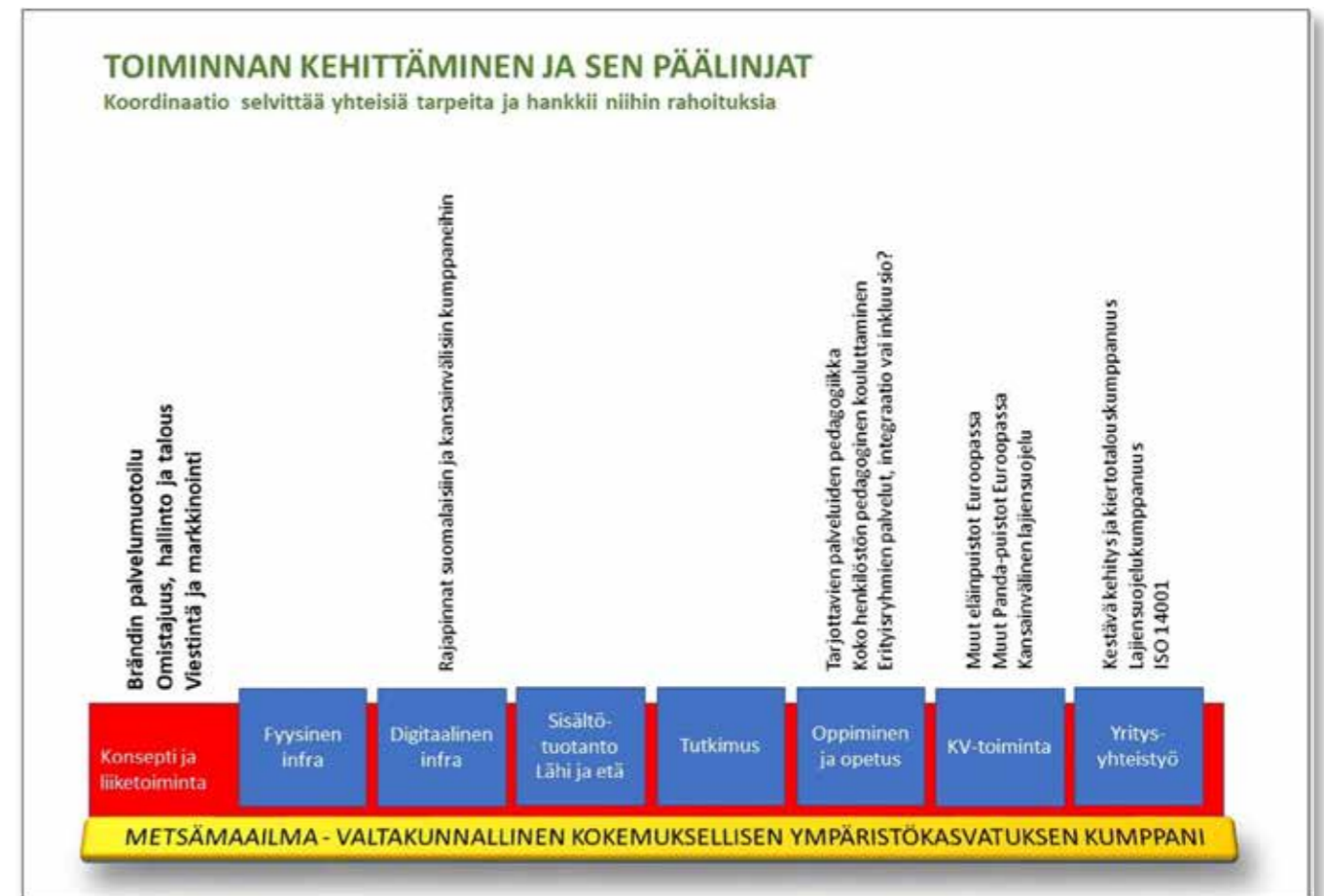
Toteutusvaiheessa on tärkeää aina arvioida toimenpiteet ja hankkeet vertaamalla niitä päälinjoihin ja visioon: tukeeko suunniteltu toimenpide päälinjoja, ja siten vision saavuttamista. Tämä kuulostaa teoriassa työläältä, mutta on päämäärän saavuttamisen kannalta tärkeää. Samalla vältetään toiminnan poukkoilua ja tavoite pysyy kirkkaana. Myös ympäristökasvatusaineiston digitaalinen rajapinta pysyy kunnossa.

Luonto- ja metsämaailman oman toiminnan kannalta päälinjat voisivat olla seuraavat:

- toimintakonsepti ja liiketoiminta
- fyysinen infra sisältäen myös rakennukset
- digitaalinen infra
- sisältötuotanto sisältäen digitaalisen ja toiminnallisen materiaalin
- pedagoginen osaaminen ja erityispedagogiikka
- tutkimus
- kansainvälisyys
- yritys yhteistyö

VISIO:

Eteläpohjalainen Luonto- ja metsämaailma on kansainvälisesti tunnettu ja Suomen paras toiminnallisen ympäristökasvatuksen keskittymä. Se on samalla matkailijoita palveleva luonto- ja metsäkulttuurikohde, ja merkittävä koulutus-, tutkimus- ja kehittämisalusta ("ekosysteemi") kansallisille ja kansainvälisille alan toimijoille.

Luonto - ja metsämaailman toiminnan kehittämisen päälinjat. Kaikkien osa-alueiden kehittämisessä tarvitaan vahvoja yhteistyökumppaneita. Toteutusvaiheessa vertaataan toimenpiteitä päälinjoihin ja visioon. Näin tavoite pysyy selkeänä ja kirkkaana.

Askeleita eteenpäin

Hankkeen loppuvaiheen asiantuntijaohjauksen pohjalta kirjoittanut Tiina Tarkkonen. Asiantuntijana Kristian Sievers Haaga-Heliasta.

VERKOSTOT / YHTEISÖT

- Etelä-Pohjanmaan ympäristökasvattajien verkosto
- Alueellinen matkailualan organisaatio

MAANOMISTAJAT JA REITTIIEN YLLÄPITÄJÄT

- Metsähallitus
- kaupungit ja kunnat
- muut maanomistajat

VIRTUAALINEN METSÄ-MAAILMA -verkkosivuston ja digitaalisen infran tekijä ja ylläpitäjä

LUONTO- JA METSÄMAAILMALLE toimeksiantoina organisoituja tehtäviä tekevät yritykset / yhteisöt

YHTEISTYÖSSÄ TOIMIVAT YRITYKSET

- opastus- ja ohjelmopalveluita tarjoavat yritykset
- vierailukohteet

KOULUTUSORGANISAATIOIOT

- oppimista tukevia palveluita
- harjoittelu- ja työssäoppimiskaikkoja
- opinnäytetyön mahdollisuuksia
- koulutusorganisaatioilta asiantuntemusta Luonto- ja metsämaailman toimintaa ohjaamaan

MUU YHTEISTYÖ

Esimerkkejä Luonto- ja Metsämaailmaverkostoon sopivista toimijoista.

Tieto- ja tarinasisältö metsistä on loppumaton aihepiiri

Hankkeessa on talkoolaisten avustuksella kartoitettu paikallistuntemusta, havaintokohteita ja koottu ideoita niihin liittyvistä sisällöistä. Sisältöehdotuksien monipuolisuus sai kiitosta asiantuntijalta – tältä pohjalta löytyy ammennettavaa useiksi vuosiksi eteenpäin, jos niin halutaan. Puut tekevät metsän, joten esimerkiksi metsän puut voivat alkuvaiheessa olla "se juttu". Sisältöä on jo niistä löydettävissä runsain määrin, ja se on monitasoista, luonnontuntemuksesta ja luonnonsuojelusta, metsätalouden ja metsäteollisuuden tuntemuksesta, jatkuen aina metsäluonnon terveystilasta ja hyvinvointivaikutuksiin, sekä metsiin liittyvään symboliikkaan ja mytologiaan, pintaa syvemmillä.

Metsän eläimet kiinnostavat monia

Metsän eläimet ovat luonteva osa sisältöä monesta näkökulmasta – esimerkiksi erilaiset metsät eläinten elinympäristönä, tai elinympäristöjen huomioiminen talousmetsissä. Ottamalla metsän eläimet esiin yhtenä luonto- ja metsämaailman aihepiirinä tuetaan hankkeen tavoitetta, yleisen luonto-osaamisen tason parantamista, kaikenikäisten ihmisten elinikäistä oppimista ja yleissivistystä. Lisäksi metsän eläimet aihepiirinä tukee ja täydentää alueen muuta matkailutoimintaa.

Sisältöä on, mutta miten se tuoteistetaan? Onko hankealueella tekijöitä?

Hanke on koonnut ideoita ja inspiraatiota, mutta käytännön toteuttaminen matkailutuotteeksi vaatii aina sen, että toteuttaja itse muokkaa aihion oman osaamisensa näköiseksi. Kaikki hankkeen kokoama materiaali on vapaasti käytettävissä, ja aihioita saa kehittää eteenpäin. Turvallisuus- ja vastuullisuusasiat tulee hoitaa ammattimaisesti, olipa toimija sitten iso tai pieni, kaupallinen tai yleishyödyllinen.

Tulevaisuuden Luonto- ja metsämaailma saattaa olla useiden tutustumiskohteiden, toimijoiden, palveluiden ja tuotteiden yhdessä muodostama kokonaisuus. Nyt käynnissä olevalla hankkeella emme työstäneet yksittäisiä liiketoiminnan muotoja eteenpäin – se ei ole tämän hankkeen asia. Hankealueella on luonto- ja metsämaailma -henkisten palveluiden tarjoajia tällä hetkellä, mutta tarjontaa ei ole "liikaa".

Kenelle?

Kohderyhmien miettiminen on tässä vaiheessa tärkeää, sillä jostain täytyy lähteä liikkeelle, eikä "koko maailmalle" voi heti kerralla tarjota "kaikkea". Siispä ohjeeksi annettiin luonto- ja metsämaailma -suunnitelmien tiivistäminen ja selkeyttäminen. Jäämme miettimään esimerkiksi kysymystä: mikä kohderyhmä – mikä palvelu? Jokin tietty kohderyhmä saattaa olla se, joka ratkaisee toiminnan onnistumisen.

Uusimpaa tutkittua tietoa vahvistukseksi

Suomen matkailukysynnästä 70 % on kotimaanmatkailua. Kotimaanmatkailun vetovoimatekijöitä ovat vastuullisuus ja turvallisuus, luonto, paikallisuus ja ihmisystävällisyys, erilaiset aktiviteetit, lyhyemmät matkat, helppous, lähimatkailu ja mökkilomailu. Tiedot pohjautuvat Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kotimaanmatkailun tutkimukseen 2021 (Honkanen, Sammalkangas, Satokangas, Satokangas), josta diaesitykseen on koonnut Kristiina Adamsson (Hungry for Finland, Haaga-Helia amk).

- Lomia viettävät lapsiperheet ovat perinteisesti olleet yksi tärkeä matkailupalveluiden kohderyhmä hankealueella. Tämä kohderyhmä kannattaa ottaa vahvasti huomioon jatkossakin. Millainen olisi pienten metsämaailma?
- Kulttuurista ja luonnosta nauttivat, yli 55-vuotiaat kotimaan matkailijat, voisi olla hyvä, huomioitava kohderyhmä. Tämän ryhmän erityispiirteitä ovat mm. se, että lähes puolet heistä on yli 55-vuotiaita, monet eläkeläisiä, joukossa ylempiä toimihenkilöitä. Kestävyyteen ja vastuullisuuteen liittyvät syyt ovat heille tutkimuksen mukaan tärkeitä. Kiinnostuksen aiheet ovat mm. vaeltaminen, kansallispuistot, nähtävyydet, kulttuuri, ravintolat ja tapahtumat.
- Edellä mainitun TEM:n tutkimuksen perusteella voisi olla hyvä miettiä Luonto- ja metsämaailman palveluita myös "kulttuurista ja luonnosta nauttivien" matkailijoiden kiinnostusta silmällä pitäen. Ehkä elämyksellinen metsämaailman aikamatkoineen?
- "Kaupunkimetsänomistajat". Metsänomistajaksi esim. perinnön kautta tulleet, uudet metsänomistajat, joilla on tämän vuoksi kiinnostusta metsiin, mutta tarve saada lisää tietoa – sekä suojele- että talouskäytöstä. Metsänomistajien keski-ikä Suomessa on jo yli 60-vuotta, joten tulevaisuudes-

sa nuoremman sukupolvien osuus metsänomistajista saattaa olla kasvussa. Paikka, jossa voi virkistyä luonnossa, ja samalla "ohimennen" tai tositarkoituksella tutustua erilaisiin metsäympäristöihin ja erilaisiin metsänhoitotapoihin, saattaa kiinnostaa tätä kohderyhmää.

- Merkittävä, tulevaisuuden Luonto- ja metsämaailman palveluiden käyttäjäjoukko saattaisi olla myös paikalliset virkistyskäyttäjät.

Eri kohderyhmiä tulee miettiä paitsi niiden alueelle tuoman rahallisen arvon mukaan, myös vierailun ajankohdan, volyymin, sekä referenssi- tai symboliarvon mukaan. *"Tarjontaa tulee olla riittävästi, jotta kysyntää voi syntyä."*

Mikä organisaatio Luonto- ja metsämaailmaa hallinnoi?

Tämän kehittämishankkeen hallinnoija, Ähtärin Zoo Resort Oy, on yleishyödyllinen toimija. Kehittämishankkeiden hallinto ei välttämättä tarkoita samaa kuin pitkällä tähtäimellä verkostoa hallinnoiva taho. Millainen organisaatio Luonto- ja metsämaailma tulee lopulta olemaan? Ehdotuksia voi aina esittää. Jatkohankkeita varten yhteistyöhön on kiinnostusta eri tahoilla.

Näkemyksiä ja vaihtoehtoja toiminta- ja hallintomalleista:

1. Toimintamalleista "monitoimijaverkosto" -ajatuksen heikkoutena on se, että koska siinä jokainen toimija määrittää itse, miten tärkeää luonto- ja metsämaailman toiminta sille on, verkostot saattavat olla hitaita toimintaan, ja haasteellisia "johtaa". Vastuu- ja yhteys henkilöiden löytäminen eri tahoilta, ja sopimuksien syntyminen, saattaa olla pitkä ja hidas tie.
2. Toinen (teoreettinen) toimintamalli voisi olla kaupunkien/kuntien vetovastuu. Se tarkoittaisi periaatepäätöstä: "tämä on meille tärkeää, tähän panostetaan", ja sen mukaisia toimenpiteitä.

Kaupungit / kunnat voivat halutesaan hallinnoida yleishyödyllisiä kehittämishankkeita – pitää "ovia auki" Luonto- ja metsämaailmaan.

3. Kolmas toimintamalli olisi "hajautettu malli". Tämän ajatuskulun mukaan kaupungit/kunnat olisivat vastuussa luontoinfrasta (kuten jo monin paikoin käytännössä onkin), kaupungit/kunnat voisivat sen lisäksi, osana muuta toimintaa, mahdollistaa näyttely- ja kokoontumistiloja. Yritykset, yhteisöt ja koulutusorganisaatiot voisivat tuoda esiin kokonaisuutta tukevia palveluita (kaupallisia ja/tai/sekä-että yleishyödyllisiä) osaamisalansa mukaan.

Mitä hankkeen jälkeen?

Kuinka pienesti toimintaa voi aloitella, että toiminta olisi uskottavaa? Mitä halutaan tehdä ensimmäisenä, mitä toisena? Parhaimmillaan toiminta saattaa jatkua paikkaansa etsivänä "luonto- ja metsämaailma -henkisenä toimintana", sekä 1) yleishyödyllisenä, että 2) yritysten toimintana.

1. Yleishyödyllisenä, alueen yhteisenä toimintana, ja loistavien paikallisten talkoolaisten avustuksella, toteuttaen tehtäviä, joita olisivat "yhtenäisen tunnelman ja tarinan luominen" ja ylläpitäminen, Luonto- ja metsämaailman "strateginen johtaminen", ja viestintä, nettisivustoineen? Millä resursseilla? On selvää, että toiminnan eteenpäin vieminen tarvitsee vielä avukseen hankerahoitusta.

2. Innostuvatko alueella yritykset ja yhteisöt aiheesta? Kenen toimintaan sopisi luontokoulutoiminnan järjestäminen? Kuka vie lapsiperheen, eväät repussa, istuttamaan puun taimia? Kuka keittää ulkomaalaisryhmälle nuotiokahvit ja kertoo, mitä tarkoittaa suomalainen metsäsuhde? Kuka vie asiakkaita turvallisesti ja ikimuistoisesti metsään virkistymään ja rentoutumaan? Ketkä tuntevat metsiemme salaisuudet? Käytännön kokeilut luonto- ohjelmalveluista, ja niistä saatava palaute, olisivat nyt tärkeitä. Niiden myötä saadaan käytännön kokemusta, ja "oikeaa" palautetta eri kohderyhmiltä.

KANSAINVÄLISTYMISEN JA KASVUN MAHDOLLISUUDET liittyvät paljolti etätotetukseen, ts. virtuaalisen metsämaailman mahdollisuuksiin. Monia mahdollisuuksia on, Suomesta viedään toistaiseksi melko vähän oppimateriaalia ulkomaille. Kannattaa tutustua siihen, mitä muut jo tekevät / vievät.

Mikä olisi tärkein ensiaskel, jos lähdetäisiin liikkeelle pienesti ja maltillisesti?

Miettikää luonto- ja metsämaailmalle englanninkielinen nimi. Tehkää päätökset siitä, mikä sisältö olisi ensimmäinen toimintatapa?

Seuraavaksi päättäkää, mikä olisi ensimmäinen kohderyhmä (kieliversio, ikäryhmä?). Yksi sisältö aluksi "maailmalle", ei heti kaikkea kaikille.

Näin ohjeisti Polar Partners Oy:n Maria Haapaniemi Matkalla kohti metsämaailmaa -hankkeen webinaarissa.

Käytännön työvälineitä

Hankkeessa on tuotettu materiaaleja, joita kaikki Luonto- ja metsämaailmasta kiinnostuneet voivat käyttää hyödykseen sellaisenaan, tai inspiraation lähteenä omalle toiminnalleen. Turvallisuusasiakirjaa ja opastuskäsikirjoituksia on työstänyt metsätalousinsinööri Sari Kuni.

Olemme myös poimineet tähän muualta löytämiämme hyviä "työvälineitä".

Talouden ja hallinnon suunnittelun avuksi

Hankkeessa tuotettuja:

- **Luonto-ohjelmajärjestelmien ja toiminnan suunnittelun tueksi on laadittu esimerkkilaskelmia. ks. taloudellinen tarkastelu, sivu 21.**
- **Metsäretken turvallisuusasiakirja:** Jokaisen luonto-ohjelmajärjestelmän tuottajan toimijan tulee sisäistää turvallisuusasiat, ja tarvittaessa laatia toiminnalleen kuluttajaturvallisuuslain mukainen turvallisuusasiakirja. Lisätietoa löytyy mm. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesilta. Olemme laatineet esimerkkejä siitä, millaisia kohtia turvallisuusasiakirjassa olisi hyvä ottaa huomioon. Laati-
maamme esimerkkiä ei sellaisenaan voi käyttää, mutta siitä saattaa olla apua turvallisuusasiakirjan laatimisessa.

Muualta:

- **Sopimusmalleja maanomistajien/metsänomistajien kanssa:** Ulkoilureittien sopimusmalli (lisätietoa: MTK, Suomen Latu), Miten sovin metsäympäristön hyödyntämisestä (Tapio Oy:n julkaisu)? Vinkin antoi meille metsäasiantuntija Airi Matila.
- **Kannattaa muistaa myös Polar Partnersilta Marian antama vinkki:** kokeile Business Model Canvas -"liiketoimintamallin huoneentaulua" (Osterwalder) suunnittelun työvälineeksi. Löytyy helposti netistä tai kirjallisuudesta.

Sisällön suunnittelun avuksi

Hankkeessa tuotettuja:

- **Mitä kertoisin talousmetsästä - talousmetsäopastuksen käsikirjoitus**
Suuri osa Suomen metsistä on talousmetsää. Mitä kertoisin metsistä sellaiselle, joka ei juurikaan tunne metsälästä? Talousmetsään suuntautuvia opastuksia varten on laadittu avuksi talousmetsäopastuksen käsikirjoitus, jota voi vapaasti soveltaa
- **Luonto- ja metsämaailman historiantunti**
Esimerkkinä on laadittu metsänvartijakoulun draamakierros, joka on ankkuroitu Tuomarniemen metsämuseoon, mutta ideaa, juonta ja henkilöitä voi vapaasti muuttaa ja soveltaa vaikka kotiseutumuseoiden metsäesineistön esittelyyn, jolloin teemaksi voi harkita metsien merkitystä osana seudun pienitallisten toimeentuloa eri aikakausina.
- **Luontopolkurasteja metsäpeuran jalanjäljissä**
Opettele tuntemaan yleisimpiä kasveja ja yhdistämään ne tiettyyn eläimeen! Esimerkkinä on laadittu metsäpeuran herkut -luontopolkurastit. Aloita kuitenkin kertaamalla, millainen eläin on metsäpeura, ja sen jälkeen voi tehdä sopivaan maastoon rastipolun, joka havainnollistaa, mitä metsäpeura syö. Metsäpeura käyttää ravinnokseen toista sataa Suomen luonnon kasvia, mutta tietyt niistä ovat maistuvuudeltaan ylitse muiden.

Muualta:

Metsien hyvinvointivaikutuksia esiin esimerkiksi näillä?

- Metsämieli-menetelmä (www.metsamieli.fi)
- Esimerkiksi Hyvinkään Terveysmetsä-luontopolku
- Metso-hyvinvointipolku -konsepti (Tapio oy)

Kaikki savotalle!

Malli siitä, miten Metsämaailman toiminta voidaan linkittää valtakunnalliseen ja alueelliseen opetussuunnitelmatyöhön.

Luonto- ja metsämaailma -suunnitelmista löytyy runsaasti yhtymäkohtia opetussuunnitelmiin. Perusopetuksen tulee antaa valmiuksia kestävän kehityksen edistämiseen. Opetussuunnitelman perusteissa on tavoitteena rakentaa toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa. Oppimisympäristöinä suositellaan käyttämään yhä enemmän muuta kuin luokkahuonetta: **museo- ja yritysvierailuihin ja luonnossa liikkumiseen kannustetaan.**

Jatkohankkeissa, tai yrittäjien tai yhdistyksien toimesta, on mahdollista kehittää esitettyjä ideoita siten, että niistä syntyy eri ikäluokkien opetussuunnitelmiin soveltuvia, pedagogisesti oikeanlaisia kokonaisuuksia.

Luontokoulutoiminta (varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmiin pohjautuvia ohjelmakokonaisuuksia) on yksi mahdollinen tulevaisuuden toimintamuoto. Luontokoulutoiminnan rahoitus tulee useimmiten kunnilta: toimintaa on usein osana kuntien hallintoa, mutta palveluita tuottavat myös yhdistykset ja yritykset, joilta kunnat ostavat palveluita. Luontokoulutoimintaa tarjoavat myös nuorisokeskukset ja Metsähallituksen luontokeskukset. Ohjelmakokonaisuudet kestävät yhden tunnin, tai useampia tunteja kerrallaan (lähde: Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry).

Myös koulutusmatkailun mahdollisuudet kannattaa huomioida. Suomalaiseen koulunkäyntiin halutaan tulla tutustumaan ulkomailta. Kestävä kehitys ja metsät sopivat hyvin opintomatkan tai leirikoulun aiheeksi.

Taloudellinen tarkastelu

”Jalat tukevasti maassa, mutta avoimin mielin”
- esimerkkilaskelmia realistisella otteella

Leader-toimintaryhmä Kuudetaan ry:n hallitus totesi rahoituspäätöstä myöntäessään, että toteutuessaan Metsämaailma lisää alueen houkuttelevuutta, hyvinvointia ja työllisyyttä. Kuudestaan ry:n strategiassa hanke kuuluu kohtaan ”Kehittyvät elinkeinot ja yrittäjyys”.

Luonto- ja metsämaailma -suunnitelmien taloudellinen tarkastelu on tehty siten, että siitä voisi olla apua mahdollisimman laajalle joukolle alan toimijoita luonto- ja metsämaailma -henkisen toiminnan suunnittelussa.

Taloudellinen tarkastelu -osiossa esitellään laskelmia, joiden laatimisessa asiantuntijana on toiminut Kristian Sievers Haaga-Heliasta.

Laskelmia voi vapaasti käyttää apuna oman toiminnan suunnittelussa, niin yritys- kuin yhdistystoiminnassakin. **Onnea matkaan!**

Taloudellinen tarkastelu, taso 1: Yksittäiset tuotteet

Luonto- ja metsämaailma -henkiset opastus- ja ohjelmapalvelut, kulurakenne ja tulojen muodostuminen

Yrityksen kiinteät kustannukset = "olemassaolon kustannukset"

Yritystoiminnasta syntyviä kiinteitä kustannuksia, "olemassaolon kustannuksia" ovat mm.: toimitilat, puhelinkulut, kirjanpito, toimisto, vakuutukset, varusteet. Oletetaan, että yhteensä 2800 €/kk menee kiinteisiin kuluihin. Vuodessa se tarkoittaa 33 600 €. Jos yritys palvelee esimerkiksi 5000 asiakasta vuodessa, yhtä asiakasta kohden kiinteiden kustannuksien osuus olisi 6,72 €.

5000 asiakasta/vuosi =
417 asiakasta/kuukausi =
n. 104 asiakasta/viikko

Keskimäärin 14 asiakasta / päivä

Esimerkki ohjelmapalvelusta ja hinnasta

Noin tunnin pituinen ohjattu retki metsässä. Ei kahvitarjoilua, ei erikoisvarusteita. Hinta 12 €/hlö.

Noin kolmen tunnin pituinen ohjattu retki metsässä. Oppaalla asiantuntevasta retken aiheesta, sisältää kahvitarjoilun. Hinta 28 €/hlö.

Koko päivän kestävä patikkaretki, n. 6 tunnin ohjattu metsäretki ammattitaitoisen oppaan kanssa + lounas maastossa. Hinta 60 €/hlö.

Toteuttamisen kustannukset ja kannattavuus

Oppaan työaika 2 h, yht. 30 €. Näillä lähtöoletuksilla (kiinteät kulut 6,72 €/asiakas) tuote on kannattava, jos asiakkaita on kerrallaan vähintään kuusi.

Oppaan työaika 4 h, yht. 60 € + kartta muistoksi ja kahvitarjoilun kulut. Kiinteät kulut kuten yllä, 6,72 €/asiakas. Tuote on kannattava, jos asiakkaita on kerrallaan vähintään viisi.

Toteutuksessa 1,5 opasta. Yhteensä 10 työtuntia, eli 150 €. Kiinteät kulut kuten yllä, 6,72 €/asiakas. Tuote on kannattava, jos asiakkaita on kerrallaan vähintään viisi.

Taloudellinen tarkastelu, taso 2: Luontoon pohjautuva yritystoiminta

Luonto- ja metsämaailma voi edistää hyvinvointia ja työllisyyttä edistämällä luontoon pohjautuvaa yritystoimintaa. Miten käytännön toiminta muuttuu työllisyydeksi ja tulovirroiksi?

Esimerkkilaskelmia:

Esimerkkiyritys 1:

Tmi Esimerkkiyritys 1 on toiminimellä toimiva yritys, joka tekisi **osa-aikaisesti luonto- ja metsämaailma-henkistä toimintaa**, ja jolla on pienehköt kiinteät kulut (n. 8000 €/vuosi).

Esimerkkiyritys 1:n tavoitteena olisi tehdä tulosta **300 €/kk**, eli **3600 €/vuosi**. Vaikuttaako pieneltä? Ota huomioon, että tässäkin tapauksessa

- yrittäjä työllistyisi laskennallisesti puolet vuodesta
- toiminta kattaisi kiinteät kulut, n. 8000 € / vuosi (kirjanpito, markkinointi, matkakuluja jne.)
- toiminta kattaisi verot ja vakuutukset

Tähän päästäkseen liikevaihtoa tarvittaisiin **n. 16 300 € + alv:n osuus**. Miten tulokseen päästäisiin?

Esimerkkituote: n. 30 €/hlö maksava, asiantuntevasti ohjattu metsäretki sisältäen kahvit

Paljon tuotetta pitäisi myydä, jotta tavoiteltuun tulokseen päästäisiin?

- toimintaa (myyntiä) keskimäärin 150 päivänä vuodessa, vähintään 5 asiakkaan ryhmälle kerrallaan tai
- vuodessa tarvittaisiin n. 722 maksavaa asiakasta edellä mainitulle tuotteelle.

Esimerkkiyritys 2:

Esimerkkiyritys 2 on luonto- ja metsämaailma-henkistä opastus- ja ohjelmapalvelua tarjoava yritys, jolla yrittäjä työllistyisi ympärivuotisesti, ja hänellä olisi myös osa-aikaisesti palkattua väkeä.

Yritys haluaisi tuottaa tulosta **1000 €/kk**, eli **12 000 €/vuosi**.

Tällä Oy Esimerkkiyritys AB:lla olisi kiinteitä kuluja **52 000 € vuodessa** (mm. yrittäjän omaa ja työntekijöiden palkkoja, YEL ja TYEL -vakuutukset, matka-/autokulut, markkinointi, toimitilavuokraa 500 €/kk jne.). Huomioitu on myös lainojen lyhennystä 7200 €/kk ja verojen maksaminen (valtio+kunta).

Haluamaansa tulokseen – 1000 €/kk – päästäkseen, Oy Esimerkkiyritys AB:n pitäisi tehdä arvonlisäverotonta liikevaihtoa lähes 100 000 €/vuosi. Miten se onnistuisi?

Esimerkkituote: n. 30 €/hlö maksava, asiantuntevasti ohjattu metsäretki sisältäen kahvit.

Tavoiteltuun tulokseen päästäisiin myymällä tuotetta

- 180 päivänä vuodessa vähintään 24 asiakkaan ryhmälle kerrallaan tai
- vuodessa yhteensä n. 4318 asiakkaalle

Alkuun voi päästä sopivia tuotteita testaamalla myös matalalla kynnyksellä – esimerkiksi laskutuspalvelua käyttämällä, osuuskunnan tai mahdollisesti yhdistystoiminnan kautta. **Aina tulee kuitenkin huomioida metsässä liikkumisen turvallisuus- ja vastuasiat, sekä maanomistajien suostumukset.**

Taloudellinen tarkastelu, taso 3: Luonto- ja metsämaailman taustaorganisaatio

Tarvitaanko sellainen ja mitä se tekisi?
Kaupallisin ehdoin toimiva vai yleishyödyllinen?

Avustaa maankäytöstä ja reitien käytöstä sopimisessa, mahdollisesti yleishyödyllisenä toimijana. Kannustetaan toiminnassa mm. kestävästä luontomatkailun periaatteisiin sitoutumiseen.

Fyysisenä paikkana "ikkuna alueen metsäluontoon" – vertaa luontokeskukset kansallispuistojen yhteydessä. Näyttelytila, kokoustilat, opistilat, toimitilat?

Organisaationa "hengennostattaja", kehittämishankkeiden hallinnoija.

Luonto- ja metsämaailma-henkisten toimijoiden yhteisen viestin viejä ja viestien välittäjä verkoston kesken.

Opiskelijoille työssäoppimisen ja opinnäytetöiden mahdollisuuksia.

Kaupallisin ehdoin toimiva luonto- ja metsämaailman taustaorganisaatio, jolla olisi mm. erikseen rakennettu toimitila, digitaalista infraa (verkkomateriaaleja, Ar/Vr-toteutuksia), työntekijöitä 2,5 henkilötyövuotta?

Tämä vaihtoehto ei ole kovin todennäköinen, mutta esimerkin vuoksi laaditut laskelmat osoittavat seuraavaa:

- kiinteät kustannukset n. 300 000 €/vuosi

Vuosittain tarvittaisiin

- asiakkaita n. 60 000
- myyntiä n. 690 000 €

Kustannuksien suuruusluokkaa voi hahmottaa myös Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton sivuilla (www.luontokoulut.fi) olevan esimerkkilaskelman avulla.

Esimerkkilaskelma antaa kustannuksiksi **80 000 – 120 000 €/vuosi**, sisältäen pieniä vuokra- ja tarvikuluja, sekä 1-2 työntekijää.

Taloudellinen tarkastelu, taso 4: Epäsuorat hyödyt

Hyvät ulkoilureitit tuovat alueelle taloudellista hyötyä, jota on kuitenkin vaikea suoraan mitata. Joitakin suunta-antavia esimerkkejä löytyy.

Omatoimisesti hyvin merkityillä reiteillä ulkoilevat matkailijat voivat olla taloudellisesti kiinnostava asiakasryhmä, sillä heidän tiedetään panostavan majoitukseen, ruokaan, hyvinvointipalveluihin ja ostoksiin.

Metsistä saatava suora tulovirta on perinteisesti Suomessa liittynyt puun myyntiin. **Puun myynnin rinnalle on noussut muitakin metsän käyttömuotoja,** joiden taloudellisen arvon arviointiin, ja eri intressien huomioimiseen, on jo olemassa erilaisia menetelmiä.

Näihin voi perehtyä esimerkiksi Tapio Oy:n laatimien oppaiden avulla.

Luontoreiteillä saatavien **terveys- ja lähivirkistysyötyjen** mittaaminen ei ole kovin yksinkertaista, mutta niiden olemassaolo kannattaa huomioida.

Metsähallituksen laskelmien mukaan kansallispuistokävijöiden rahankäyttö tuo lähialueille vähintään 10 euroa jokaista retkeilypalveluihin ja luontokeskuksiin sijoitettua yhtä euroa kohti.

Myös Saksassa tehdyn laskelman mukaan laadukkaisiin retkeilyreiteihin sijoitetut eurot tulevat takaisin kymmenkertaisina.¹

¹ Räsänen & Tolonen, 2015. Retkeilyreittien suunnitteluopas. Lahden ammattikorkeakoulu. Outdoors Finland Etelä -hanke, Manner-Suomen Maa-seudun kehittämissuunnitelma. (https://is-suu.com/outdoorsfinland/docs/retkeilymatkailun_suunnitteluopas, viitattu 30.10.2021)

Yhteen veto Polar Partners Oy:n Maria Haapaniemen tekemistä haastatteluista

Haastatteluiden lisäksi Polar Partnersin kokemus monitoimijaverkostojen rakentamisessa, ja erinomainen taito ohjata keskustelua ja ehdottaa vaihtoehtoja, osoitautui hyödylliseksi ja auttoi luonto- ja metsämaailma -suunnittelussa eteenpäin.

Maria Haapaniemi aloitti työn haastattelemalla hankkeesta kiinnostuneita henkilöitä, yrityksiä ja koulutusorganisaatioiden edustajia. Heiltä tiedusteltiin:

- ideoita, joita aihe herättää
- mahdollista roolia tulevan luonto- ja metsämaailman parissa ja tulevaisuuden yhteistyömahdollisuuksia
- kiinnostusta olla mukana mahdollisissa jatkohankkeissa

Ohessa koottuja vastauksia:

Luontomatkailussa on varmasti liiketoimintamahdollisuuksia. Alueella on rakennettu 80-luvulla "metsätalo" sekä "kammi" - voisiko niitä hyödyntää?

Puumajoitusta, telttamajoitusta yms. leiritoimintaa

Luontopolut ja siihen liittäminen esim. AR-taulujen kautta opetusvideoita.

Eläinten lisäksi myös luonto ja eläinten elinympäristö paremmin huomioon - alkaako korostaa enemmän työtä eläinten elinalueella?

Näen että virtuaalinen maailma on myös aika tärkeä

Aihe on laaja ja varmaan melko lailla kaikki osat on huomioitu. Metsien hiilinielun kaikelle kansalle ymmärrettäväksi saattaminen on hyvä juttu, etenkin kun se on tällä hetkellä "tapetilla".

Oma rooli, tai oman organisaationi roolivoisi olla osa tulevaisuuden luonto- ja metsämaailmaa joko kokemuksellisenä havainto- ja vierailukohteena ja/tai sisällön ja palveluiden tuottajana, pedagogisen puolen koordinoijana, sekä oman osaamisalan palvelun, kuten hyvinvointiin liittyvien palveluiden, tarjoamista.

Metsästys- ja marjastusmahdollisuudet ovat alueella hyvät - niitä voitaisiin hyödyntää.

Metsämindfulness/venyttely/jooga-tyyppistä ohjelmaa ja rastirata-tyyppistä toimintaa.

Ympäristökasvattajan roolin selkeytys jatkoa ajatellen (kuka vastaa some-sisällöistä, oppimateriaaliksi päätyvien sisältöjen käsikirjoituksista yms), metsäpeuran ravintokasvipolku, puuyksilöiden bongaus, AR-taulut niiden interaktiivisuuden kehittäminen (mitä modernit museot tekee)

Keräilytuotteet hyvinvoinnin tukemiseen: sienet, kuusenkerkät, erilaiset varvut, lehdet, marjat, silmut. Lankojen, vaatteiden värjäys luonnon väriaineilla

Pyöräily, veneily, hiihto, patikointi, rullaluistelu, ratsastus → yhdistäminen luonnossa liikkumiseen.

Puurakentamisesta on esimerkkejä alueella eri rakennuksissa eli myös puurakentamisen tuominen näkyväksi on uusi mahdollisuus, samoin metsän tuominen näkyväksi myös ihmisten hyvinvointia tukevana on suuri mahdollisuus.

Luonto- ja eräopaspalvelut, kanootti- ja kajakkiretket, seikkailupelit (värikuula yms.), ruokamatkailu (kerätään ja valmistetaan ruokaa), parisuohdeleirit, retriitit, kokousmatkailu, erilaisten kaivantojen tarinallistaminen AR-tekniikalla esim. vallihaudat, tyhy- ja tykyleirit, lastenleirit.

Elämyksellinen ja kokemuksellinen matkailukohde, miten oppiminen siellä tapahtuu, rakennetaanko se jonkin pedagogisen ideologian varaan, "tutkiva oppiminen"? Voisivatko opiskelijat osallistua osana harjoitteluun? Digikokeilut. Mihin suurempaan kokonaisuuteen voitaisiin liittyä?

Mikä voisi kiinnostaa?

- metsän istutus
- aarnimetsävierailut
- metsäkonetyöskentely
- marjastusretket
- ruuan valmistus
- Arpaisten luonnonsuojelualue (yöretket yms)
- Tuomarniemen historia
- järvimaasto tarjoaa mahdollisuudet melontaan, kalastukseen, pilkkimiseen tms.
- esteettömyys luontomatkailussa (koulutus)

Virtuaalinen luonto- ja metsämaailma?

Asiantuntijana toiminut Saku Määttä Salmi Platform Oy:stä.

Virtuaalinen luonto- ja metsämaailma voisi olla

- Kohdetietoa ja sisältötietoa verkossa
- Digitaalinen oppimisympäristö verkossa
- XR-tekniologioiden hyödyntämistä fyysisessä metsämaailma-käyntikohteessa¹

Luonto- ja metsämaailma-kumppanit luonto- ja ympäristökasvattajina voivat tuottaa e-oppi- ja -opetusmateriaalia, sekä pedagogista sisältöä. Tälle materiaalille on olemassa erilaisia verkkopohjaisia ratkaisuja.

Verkkosivut – kevyt malli, jolla voi jakaa maksutonta ja maksullista materiaalia: joko vapaasti nähtäville, tai tunnusten taakse. Tämä on hyvä vaihtoehto, kun materiaali on vielä vähäistä, tai käyttäjiä on vähän. Verkkosivuratkaisu soveltuu hyvin Luonto- ja Metsämaailman ensimmäisiin kehitysaskeleisiin, ja tukee toimintasuunnitelmaa. Verkkosivujen hinnat vaihtelevat suunnilleen 3000–10 000 € välillä.

Oppimisalusta – valmis alusta, jonne voi laittaa oppi- ja opetusmateriaaleja. Sopii hyvin, kun materiaaleja, käyttäjiä ja ryhmiä on jo enemmän, ja joissa materiaalia tulee pystyä jakamaan helposti käyttäjille. Voi hyödyntää myös osana fyysisen luonto- ja metsämaailman asiakaskokemusta. Pienimmillään hinnat ovat n. 100 €/kk. Hinnat skaalautuvat käyttäjien, ominaisuuksien ja sisältömäärien mukaan.

Oppi- ja opetusmateriaalin kauppa- paikka / alusta – ”järein vaihtoehto” olisi valmis alusta, jonne useampi sisältötuottaja voi tuottaa sisältöä ja kaikki prosessit ostamisesta laskutukseen on automatisoitu. Sopii toimintamalliksi silloin, kun sisältötuottajia / sisältöä on paljon, ja e-oppimateriaalisällöllä on isot tavoitteet.

XR- ratkaisujen tulee tukea luonto- ja metsämaailma -vierailijoiden pedagogista, kasvatuksellista sekä elämyksellistä kokemusta

¹ **XR (Extended Reality)** on kattotermi erilaisille virtuaalisen-, yhdistetyn- ja laajennetun todellisuuden teknologioille, kuten

- **Virtual Reality (VR)** – virtuaalinen todellisuus, jossa uppoudutaan täydellisesti virtuaaliseen maailmaan
- **Augmented Reality (AR)** – lisätty todellisuus, jossa tuodaan virtuaalisia asioita todelliseen maailmaan
- **Mixed Reality (MR)** – yhdistetty todellisuus, jossa fyysiset ja digitaaliset asiat ovat olemassa yhtä aikaa ja kykenevät kommunikoimaan keskenään

Metsään oppimaan XR-ratkaisujen avulla? Tästä halutaan tietää vielä enemmän, mutta joitakin ensiaskeleita on kartoitettu ja mietitty:

- Online-pohjainen karttapalvelu, joka toimii selaimessa, auttaa vierailijoita löytämään kiinnostuksen kohteita, ja havainnoimaan omaa sijaintia alueella. Markkinoilla on saatavilla useita karttapohjaisia ratkaisuja.
- Luonto- ja metsämaailma fyysisinä käyntikohteina voi tulevaisuudessa hyödyntää XR-tekniologioita oppimisen ja luontokokemuksen tukena. Mobiililaitteeseen tehdyt sisällöt voivat olla pelillisiä, informatiivisia, tarinallisia, ja visuaalisesti näyttävää.
- Sisältö kannattaa teettää yhdelle ja samalle tekniselle alustalle. Valmius kieliversioihin kannattaa huomioida.
- Käytännössä sovelluksesta voi löytyä karttapohja, jonka varrella on tiettyjä kohteita, joihin saapuminen ”laukaisee” liikkeelle esimerkiksi äänikerrontaa, hahmoja, tai videomateriaaleja.
- Hinnaltaan edullisimpia ovat äänikerrontana tehdyt kierrokset, ja AR-pohjaiset pelilliset kierrokset ovat hinnaltaan kalleimpia. AR-kierrokseen tulee budjetoida vähintään 3000–5000 €.

ESTEETTÖMYYS ja SAAVUTETTAVUUS

Esteettömyys ja saavutettavuus ovat jo vaatimuksena julkisille tiloille ja palveluille, mutta tulevaisuudessa mm. saavutettavuusdirektiivi koskettaa huomattavasti suurempaa osaa palveluntarjoajia. Myös luonto- ja metsämaailmaan osallistuvien kannattaa tutustua tuleviin vaatimuksiin.

Esteettömyys ja saavutettavuus tarkoittavat molemmat sitä, että sekä fyysisen ympäristön, että tiedon ja palveluiden saamisen, tulisi olla kaikkien saatavilla riippumatta ihmisen toimintakyvystä. Tärkeää on myös myönteinen ja arvostava asenne ihmisten moninaisuutta kohtaan

Esteettömyys tarkoittaa yleensä fyysistä ympäristöä: esimerkiksi ulkoalueita, rakennuksia, kulkuväyliä.

Saavutettavuudella tarkoitetaan esimerkiksi tietoa, palveluita, verkkosivuja. (lähde: www.invalidiliitto.fi, viitattu 16.9.2021).

Tietoa on hyvin saatavilla: LAB- ammattikorkeakoulun, Suomen Paralympiakomitean ja Metsähallituksen luontopalveluiden yhteistyönä toteutamassa, Euroopan maaseuturahaston rahoittamassa Luonto kaikille-hankkeessa on laadittu tuotekortteja, jotka esittelevät esteettömiä ja saavutettavia luontomatka- ja palveluesimerkkejä.

Kortit löytyvät sivustolta www.paralympia.fi/liikunta/luontokaikille. Sivustolla on lisäksi videoita ja muuta materiaalia, joissa opastetaan esimerkiksi kuinka näkövammaista tai pyörätuolilla liikkujaa avustetaan luonnossa.

Ehdotuksia jatko toimiksi

Koordinaatiohanke, "isompi kuva", "tuote", "brändi" Esa Vuorenmaan asiantuntijatyöhön pohjautuen

Luonto- ja metsämaailman koordinaatiota varten ehdotetaan oman, esimerkiksi kaksivuotisen kehittämishankkeen käynnistämistä, jonka kustannusarvio on suuruusluokaltaan vähintään 150 000 €. Koordinaation kautta rakennettaisiin "tuote" ja brändi (vrt. www.opinlakeus.fi), johon myös kumppaneiden toimintaa kannattaa yhteistyön näkökulmasta kehittää.

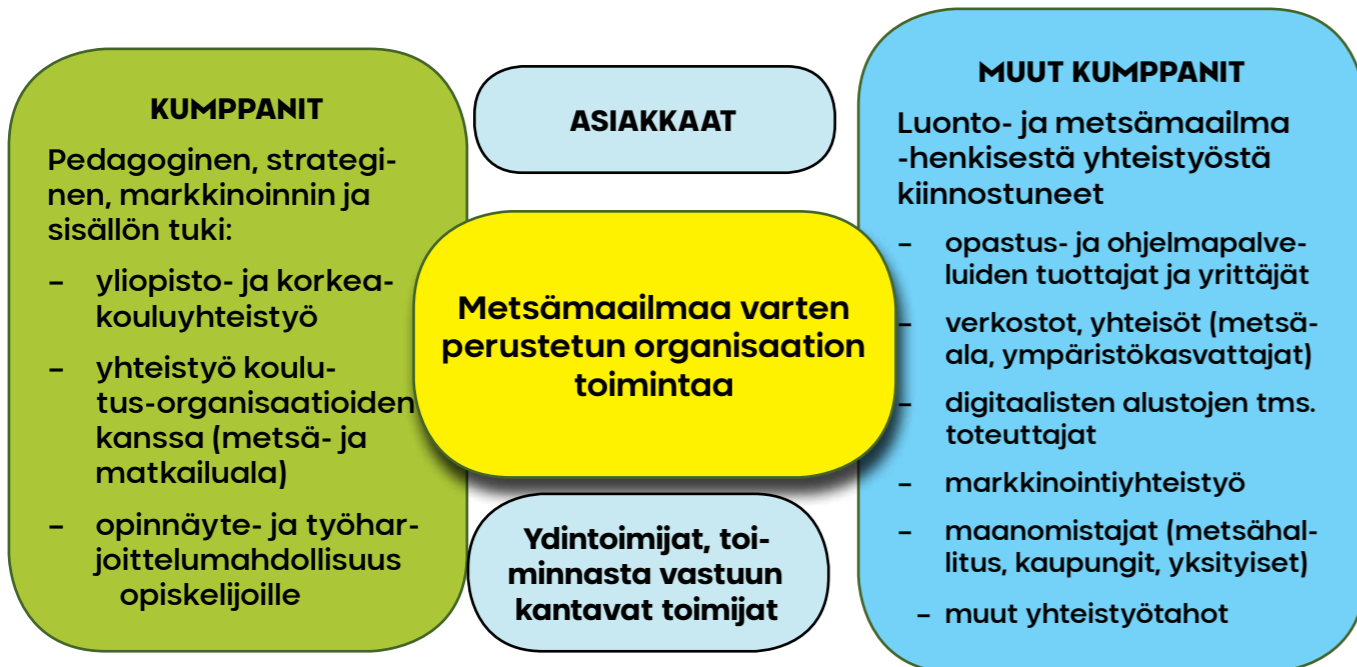
Koordinaatiohankkeeseen voisi kuulua paitsi luonto- ja metsämaailman hallinnollisen, myös "fyysisen kodin" ja "virtuaalisen kodin" selvittäminen eteenpäin.

Toteutusvaiheessa on tärkeää aina arvioida toimenpiteet ja hankkeet vertaamalla niitä päälinjoihin ja visioon: tukeeko suunniteltu toimenpide päälinjoja, ja siten vision saavuttamista.

Toiminnan päälinjat on lueteltu alla, ja ne on myös kuvattu kappaleessa "Toiminnan kehittäminen", sivulla 12.

Luonto- ja metsämaailman oman toiminnan kannalta päälinjat voisivat olla seuraavat:

- toimintakonsepti ja liiketoiminta
- fyysinen infra sisältäen myös rakennukset
- digitaalinen infra
- sisältötuotanto sisältäen digitaalisen ja toiminnallisen materiaalin
- pedagoginen osaaminen ja erityispedagogiikka
- tutkimus
- kansainvälisyys
- yritys yhteistyö

Yllä oleva kaavio auttaa hahmottamaan raportissa esitetyjä ajatuksia luonto- ja metsämaailman toiminnallisesta rakenteesta.

Keskellä, keltaisella pohjalla: Luonto- ja metsämaailman ytimen muodostaisivat toiminnasta vastuun kantava organisaatio, ja sitä lähimpänä olevat tahot. Organisaatio voi olla varta vasten perustettu, tai jokin jo olemassa oleva, jonka toimintaan luonto- ja metsämaailma-henkisen toiminnan koordinointi soveltuisi sujuvasti.

Vasemmalla, vihreällä pohjalla, on kuvattu tukijoukkoja: pedagoginen, strateginen, markkinoinnin, ja sisällön alalta. Tämä voi tarkoittaa yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa, joiden opiskelijoille puolestaan tarjoutuisi opinnäyte- ja työharjoittelun mahdollisuuksia.

Oikealla puolella (sinisellä pohjalla) on kuvattu muita kumppaneita: opastus- ja ohjelmapalveluiden tuottajia, luonto- ja metsämaailma-henkisiä käyntikohteita, digitaalisten alustojen toteuttajia, maanomistajia (kuten Metsähallitus, kaupungit, yksityiset), sekä muita yhteistyötahoja, kuten metsäalan ja ympäristökasvattajien yhdistyksiä.

LUONTOKOULUTOIMINTA

Metso-hyvinvointipolku -luontopolkukonseptin hyödyntäminen (Laatinut: Tapio Oy ym.)

Edistää metsien terveys- ja hyvinvointivaikutuksien tunnetuksi tekemistä.

Metsähistoriaan perehdyttävän, draamaopastuksen menetelmin toteutettavan opastuksen kehittäminen, tuotteistaminen ja testaaminen.

Tuomarniemen puulajipuiston nostaminen esiin nykyistä näkyvämmiin luontomatkailu- ja ympäristökasvatustoiminnassa.

Metsiemme salaisuuksia

Luonnontuntemuksen syventämistä, tarinankerronnan taitoa, ja näkökulmia ulkoilureiteille. Tutustutaan tiettyihin kohteisiin pintaa syvemältä, ja tuotetaan materiaalia, josta on hyötyä laajalle joukolle.

Kartta

Laaditaan luonto- ja metsämaailma-henkisistä havaintokohteista informaatiota sisältävä ja visuaalisesti laadukas teemakartta.

"Pienten Metsämaailma"

Kootaan kartalle helposti lastenrattaiden kanssa kuljetettavat luontokohteet, joihin kehitetään pienille lapsille sopivaa metsäaiheista sisältöä. Punaisena lankana voi toimia esimerkiksi puulajien tunnistus.

Taukopaikka maastoon

Ohjelmapalvelutoiminnan käyttöön, erilleen omatoimisten retkeilijöiden käytettävissä olevista taukopaikoista. Vaihtoehtoisesti, vuokrattavissa olevien, sopivien taukopaikkojen kartoittaminen ja niistä tiedottaminen yrittäjille.

Toteuttajat ja tukijoukot

Osa-aikaisena hankekoordinaattorina on toiminut Tiina Tarkkonen (ympäristösuunnittelija AMK). Lokakuussa 2020 hankkeella oli työssä Esa Vuorenmaa, työnkuvanaan mm. yliopisto- ja korkeakouluyhteistyö. Kevättalvella 2021 kolmen kuukauden ajan toimi hanketyöntekijänä Sari Kuni (metsätalousinsinööri). Syksyllä 2021 Jukka Salmi teki osa-aikaisen työpanoksen hankkeen lopputuotoksen ulkoasun suunnittelussa ja toteutuksessa.

Hankesuunnitelman mukaista asiantuntijapalvelua on hankittu seuraavasti: Polar Partners (toimintamallin ja yhteistyöverkoston kartoittaminen, Maria Haapaniemi), Salmi Platform (virtuaalisen metsämaailman mahdollisuudet, Saku Määttä), Metsäkeskus Tapio (webinaarin Metsäkulttuuri ja matkailu-luento, Airi Matila), Haaga-Helia (hankkeen loppuvaiheen asiantuntijaohjaus, taloudellinen tarkastelu, Kristian Sievers)

Hankkeen aikana on ollut hyvät tukijoukot monelta suunnalta

Strateginen / pedagoginen asiantuntijaryhmä kokoontui eri kokoonpanoissa joitakin kertoja Esa Vuorenmaan kutsamana. Ilmapiiri oli positiivinen ja innostunut. Mukana ovat olleet:

- Professori Elina Kontu, psykologia, Tampereen yliopisto (Epanet) (erityisryhmät ja luontokokemus)
- Professori Sami P. Kurki, Helsingin yliopisto (Epanet) (maaseutumatkailu, green care, psykologinen omistajuus liittyen luontoon ja metsään)
- Professori Katja Lähtinen, Luonnonvarakeskus (lasten ja nuorten luontokokemus, puutuotteiden arvoketjut)
- Professori Jukka Salo, metsämaailma-aloitteen esittäjä (biodiversiteetti, ympäristötiede, eläinpuistotoiminta (EAZA))

- Jouni Ahonen, kaupallinen johtaja, vararehtori, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

- Jari Laukia, johtaja, Haaga-Helia Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Professori Kirsi Pauliina Kalliota, Tampereen yliopisto (yhteiskuntatieteellinen ympäristökasvatus, kriittinen aluetutkimus) kiitämme 13.4.2021 webinaariesitelmästä aiheenaan *"Myönteinen tunnistaminen ympäristökasvatuksessa"*.

Talkoohengessä luonto- ja metsämaailma-suunnitteluun ovat osallistuneet:

- Tiina Akonniemi (metsätalousinsinööri, paikallistuntemus)
- Harri Aho (Ähtärin Oppaat)
- Hannu Humalamäki (metsäalan opettaja, paikallistuntemus)
- Minna Kankaanpää (Osuuskunta onnenjuuri)
- Kimmo Peltola (Kehon ja mielen hoitokeskus)
- Terttu Rajala (sihteeri, Suomenselän Luonnonystävät ry)
- Reijo Salmi (pj, Suomenselän Luonnonystävät ry)
- Mariitta Korpi (Suomenselän Luonnonystävät ry)
- Tuija Hakala (Suomenselän Luonnonystävät ry)
- Voitto Yhtiö (Suomenselän Luonnonystävät ry)
- Jorma Toopakka (metsäalan opettaja, paikallistuntemus)
- Titta Huhtamäki (matkailualan opettaja, paikallistuntemus)
- Altti Syrjänen, luontomatkailuyrittäjä, Valkeisen Loma

Hankkeen tiedotteita on seurannut joukko postituslistalaisia; monen kanssa on vaihdettu ajatuksia sähköpostitse ja puhelimitse. Webinaarissa 13.4.2021 oli osallistujia yli 30 henkilöä.

Lisäksi **"kuulolla ja hengessä mukana"** on ollut henkilöitä Seinäjoen koulutus-kuntayhtymä Sedun Ähtärin (Tuomarniemen) yksiköstä, Ähtärin Eläinpuistolta - ympäristökasvattaja Sanna Palvasta kiitämme 13.4.2021 webinaa-

riesitelmästä *"Mitä on ympäristökasvatus"* -, Valkeisen loma Oy:stä, Tuki- ja osaamiskeskus Eskoosta, Alavuden kehitys Oy:ltä (tiedotusyhteistyö Kuumen tähden reitistö kuntoon-hankkeen kanssa), Ähtärin kaupungilta, Snowpanda Education and Research Consortium SERC:stä, Soinin kunnasta, UPM Metsä Alavuden toimistosta sekä Metsähallitukselta.

Ähtärin Zoo Resort kiittää kaikkia Matkalla kohti metsämaailmaa -hankkeeseen osallistuneita!

Hankkeessa tuotetut materiaalit löytää hankkeen kotisivuilta www.kohtimetsamaailmaa.fi

METSÄMIESTEN
SÄÄTIÖ

Hanketta on rahoittanut Metsämiesten Säätiö.
Lahjoitukset ja säätiöfuusiot ovat tärkeä osa
Säätiön yleishyödyllisen toiminnan vaikuttavuutta.
Lisätietoa www.mmsaatio.fi

sedu

eskoo

TUKI- JA OSAAMISKESKUS

Haaga-Helia

ÄHTÄRI ZOO

ÄHTÄRIN ZOO RESORT OY

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LEADER

Kuudestaan